

آذربایجان ۲۰۰۰

علیرضا اردبیلی

میلادی تاریخله داها بیر مین ایل لیک دؤر یا میلنیوم باشا چاتیر. ۳ جی میلادی میلنیومین توپو آتیلماغا ۱۳ آی نئچه گون قالیر. عادتاً انسان اؤز آد گونلرینده و هر ایلین باشیندا، کئچمیشینی گؤزدهن کئچیریب، گلهجهینی دوشونور. بیزده بیر بویوک عائله کیمی اؤز میلنیوم باشی فکرلشمه لریمیزده، بویوک عائله میز، آذربایجان ملتی نین طالعینه بیگانه قالا بیلمیریک. بو مقاله ده ۲ پلاندا بو مسئله یه توخونماق ایستیره م:

۱- ژئو پولیتیکا

۲- جنوبی آذربایجان

مسئله نی بیغجام بیر بیچیمده ارائه ائتمک اوچون بو ۲ پلانین هر بیر سینده میلنیوم یمیزین ده ییشمه سیندهن قاباخکی ۸۰ ایل و یثنی میلنیومین بیرینجی اون ایل لیک لرین چرچیوه سینده محدود اولماغی لازم گؤروره م. باشقا سؤزله اؤتن ۱۸۰ ایل و گلن ۳۰ ایل. بو هر ایکی پلاندا اولان مسئله ۸ باشلیق آلتیندا وئریلیر:

۱- دنیا دا ملی دؤولت بحرانی،

۲- بؤلگه ده کهنه ملت لرین یثنی دؤولت لری،

۳- ایده ئولوژی لرین رگی ده ییشیر،

۴- آذربایجان دنیا سیاسی خریطه سینده،

۵- گونئی آذربایجان ژئوپولیتیک مناسبت لرده،

۶- ایران تورک لرینه حاکم اولان سیاسی سیستمین مشروعیت مسئله لری،

۷- جنوبی آذربایجان و ۲۰ جی عصرین سونوندا کی بحران لار،

۸- ایراندا مادی و معنوی وضعیت،

۹- خلاصه.

× × ×

۱- دنیا دا ملی دؤولت بحرانی،

آذربایجان ۲۰۰۰

بیزیم طالعیمیزه تأثیر قویان حادثه‌لرین بیر سیراسی آذربایجان دان و حتی بؤلگه‌دهن چوخ-چوخ اوزاق لاردا باش وئیر، دئمه‌لی ژئوپلیتیک پلان دا.

یئر کوره‌سی نین نئچه ملیارد اهالی‌سی نی کاته‌گوریلره بؤلکمک تازا بیر ایش دئیل دیر. انسان همیشه، دین، درى رنگی، جنسیت، یاش، دیل، یاشایش منطقه‌لری نین جغرافیایی کاراکتری و سایر عامل لر اساسیندا، اوزونو مختلف کاته‌گوری‌لره بؤلوموش دیر. حتی بیر چوخ کیچیک کندلر هله بوگون ده آخار چایین استقامتی اساسیندا «آشاغی‌باش» و «یوخاری باش» بؤلونورلر. دنیا اهالی‌سی بیر اوزون زامان دین و مذهب اساسیندا کاته‌گولی‌لشیردی. آما ۲۰۰۰ ایل بوندان اول بویوک فرانسا انقلابیندان سونرا تام یئنی بیر کاته‌گوری آرایا چیخیر: «ملی دؤولت».

اؤنجه أوروبا اهالیسی، و بیرینجی دنیا محاربه‌سی ندهن سونرا، یئر کوره‌سی نین بویوک بیر اکثریتی «ملی دؤولت» لره بؤلوندولر. ملی دؤولتلر اؤز سرحدلری نین داخلینده مختلف دین، مذهب، دیل، درى رنگی و سوسیال طبقه‌لرین صاحب‌لرینی احتوا ائدیردیلر. ملی دؤولتلر چرچیوه‌سینده، بعضی حال لاردا بو مختلف کاته‌گوریلر مشترک و برابر حیات امکانی تاپدیلا، یعنی سؤزون اصیل معناسیندا و طنداش‌لیق اساسیندا، بوتون وطنداشلار اوچون بیر اداره سیستمی یاراتدیلا. بیر چوخ حالدا آما بیر کاته‌گوری اؤز مطلق اقتدارینی برقرار ائدی و غیرحاکم دین لر، دیل لر، اجتماعی طبقه‌لر، درى رنگلرینه منسوب اولان لاری برابر حیات امکان پندان محروم ائدیلا.

دئمه‌لی انسان لارین «ملی دؤولت» لره بؤلونمه‌سی نه طبیعت قانونو دور و نه اوزون بیر تاریخه مالک دیر. اوسته‌لیک ایراندا و بیر چوخ باشقا حال لاردا «ملی دؤولت» خارجی قوه‌لر و استعمارین گیزلی و آشکار فعالیت‌لری نین نتیجه‌سی ایدی. آما بوگونه کیمی دوام ائدهن بو دنیا سیستمی اساسیندا دنیا اهالی‌سی مختلف سویه‌لرده تشکل تاپمالارینی انکار ائتمه‌دهن بو تشکل فورمالاری نین بیرى اولان «ملی دؤولت» سلول انسان اورگانیزمی نین واحدی اولدوغو کیمی هله‌لیک بشریت نین سیاسی واحدی دیر.

یئر کوره‌سی نین ۵ ملیارد لیک اهالیسی ۲۰۰۰-ه یاخین «ملی دؤولت» نین چرچیوه‌سینده معاصر دنیانین سیاسی خریطه‌سی نی یاردیرلار. بوگون بئله بیر دؤولت نین ایراندا بریتانیاطرفیندهن قوراشدیریلما سینیان ۷۶ ایل سونرا، «ملی دؤولت» اؤز بشیگی اولان أوروبا و سایر قطعه‌لرده جدی بیر بحران لال‌به یاخا دیر. «ملی دؤولت» اؤز اقتدارینی یوخاری و آشاغی نین ضررینه اوتوماغا مجور اولموش دور. یعنی یوخاریدان و کیمی دؤولتلر آراسی گوج اورقان لاری، اؤز اختیار و اقتدار دایره‌لرینی کئچمیش ده «ملی دؤولت» لره مخصوص اولان ساحه‌لره چکمیش دیرلر. آشاغی داندا «ملی دؤولت» لری سرحدلری نین داخلینده اولان آزلیق لار و کیچک بؤلگه‌لر اؤز اختیار دایره‌لرینی گنیش لندیریرلر. «ملی دؤولت» هم آشاغی دان و یوخاری دان تضیق/فشار آلتیندا دیر. بو بحران غربی و شرقی أوروبا، شمالی و جنوبی امریکا، روسیه فدراسیونو و بیر چوخ باشقا بؤلگه‌لر و اؤلکه‌لرده مشاهده اولونور.

۲- بؤلگه‌ده کهنه ملت‌لرین یئنی دؤولت‌لری،

آذربایجان ۲۰۰۰

ایران تورکلری اوچون بلاواسطه مهم ساییلان حادثه البته ۷ ایل اؤنجه ۱۹۹۱-جی ایلده روسیه امپریاسی نین داغیلماسی ایدی. ظلم ایله آباد اولموش بو امپریا، صلح ایله برباد اولدو. البته امپریا نین داغیلماسی شمالی آذربایجان، گرجستان و بالتیک یانی جمهوریت لرده اؤز قربان لارینی آلدی. آما ۵۰۰ ایل عرضینده یارانماسی اوچون دنیز لرین سویو قدهر آخمیش قان لارلا مقایسه ده شوروی نین داغیلماسی نی آز چوخ دینج بیر پروسس کیمی گؤرمک لازیم دیر.

شوروی داغیلدی!! بو مبارک حادثه ایله دیوارلار و دمیر پرده لر گؤتورولدولر. داها باکی نه الله سیز کمونسیت لرین یوواسی ایدی، نه ده کمونسیت ایده نولوژی سی نین یاراتدیغی مدینه فاضله. شمالی آذربایجان تکجه آتی آتیمیزدهن و قانی قانیمیزدان اولان انسان لارین یاراتدیغی علم و مدنیت اوچاغی کیمی گورونمه یه باشلادی. شمالی آذربایجان مدنیتی داها مسکوا و کمونسیتی ایده نولوژی سی نین آذربایجانا مرحمت ائتدی یی تحفه دئیلدی. بو مدنیت روس تجاوزی نین یارالارینی ساغالداساغالدا بویاباشا چاتماسی هامیا آشکار اولدو. معلوم اولدو کی قاراقالپاک تورکلری، کریم تاتارلاری، چنچن لر، آلمان لی لار و بیر چوخ باشقا خالق لار کیمی بوتون آذربایجان اهالی سینی شمالی سیبیری یه تبعید ائتمک و آذربایجان ملی موسیقی سی نین فور توپیانوسو ساییلان تاری قدغن ائتمک کیمی پلان لار و قصدلردهن جان قورتارمیش شمالی آذربایجان هئچده مسکوانین الطافی نتیجه سینده هارمونیک و هامار بیر انکشاف یولو کئچمه میشدیر. هر نه دهن مهم بو دیر کی بو شیطان امپراطور لوغونون پارچا پارچا اولماسی جنوبی آذربایجان دان شمالا قارشی اولان طبیعی حسیاتین «روس سهورلیک» و «سولچولوق» اولدوغونو ادعا ائتمه یی غیر ممکن ائتدی. شمالی آذربایجانین آزاد اولماسی هم شمال و هم جنوب اوچون چوخ اهمیت لی اولان بیر مقایسه یه میدان آچدی.

۱۹۹۱-ه کیمی روس امپریاسی چارلار و اونلارین قیرمیزی وارث لری نین اشغال ائتدی کلری اراضی یه حاکمیت ائدیردی. بو دؤورده شمالی آذربایجان سوئت لر بیر لیگینده سوسیالیست بلوک و جنوبی آذربایجان ایران ترکیبینه کاپیتالیست بلوکون حیصه لری ساییلیر دیلار. بو دؤورده روسیه ایران دؤلتی ایله رسمی دو شمانچی لیق ائتسه ده آذربایجان تورپاقلارینا موسقوا و تهران حاکمیت یینین دوامی حاقیندا مشترک منافع داشی بیردی آما عین حالدا هر سهی بیر بلوکون ایچینده ایدیلر.

ماراقلی بودور کی تهران و موسقوا ایکی ضدیت لی بلوک دا اولمالارینی آذربایجان کنترل آلتیندا ساخلاماق اوچون اللهین زحمت سیز خرج سیز نعمتی سانیر دیلار. دقت ائدین کی آذربایجان آذربایجان سرحدی برلین-برلین دیواریندان قاتقات اوچایدی. ۱۹۴۶ دهن ۱۹۸۸-ه کیمی ۴۲ ایل لیک بیر فاصله ده آرازی او یا بو استقامت ده آشیب کئچن لرین سای بیله ائله ۴۲ نفر اولسون. مطبوعات، مدنیت و سایر ساحه لرین اثر لری و آداملاری نین اوتای-بوتای گئت گلی نی ده اگر رشید بهودا و ف تهران کانسرتی و رستم علی اوفین سفر لرینی نظر ده آلماساق، صفره یاخین بیر وضعیت یین حاکم اولدوغونو ادعا ائتمک اولار. آوروپانین جغرافیایی شرق غربی و دنیانین سیاسی شرق و غرب آدلانان بلوک لاری نین آیری لیق و ضدیت یینی اؤز ونده تمثیل ائدهن برلین دیواری نی، تهران و موسقوا معمار لاری نین آراز چایی نین اوستونده هؤردوکلری دیوارلار مقایسه ائتمک بو مدعانی راحت لیق لا ثبوت انده بیلر. هر نه دهن آرتیق موسقوانین سید جعفر پیشهوری نین رهبر لیگی آلتیندا قورولموش ملی حکومته بسله دی یی مناسبت دهن آیدین گورونور کی هر طرف اؤز پای ایله راضی لاشیردی و او بیری طرفی اینجیتمک اینجیتمک ایسته میردی. استالین سید جعفر

آذربایجان ۲۰۰۰

پیشه‌وری‌یه یازدیغی مکتوب‌یندا بو حاقددا هر بیر پیشه‌وری‌یه یازدیغی مکتوب‌یندا بو حاقددا هر بیر شبهه‌نی‌آرادان قادیرماق ایستیر.

۳- ایده‌ئولوژی‌لرین رُلی ده‌یشیر،

ایکینجی دونیا محاربه‌سینده سونرا تبریزده اعلان اولان ملی حکومت‌دهن سوئت‌لر بیرلیگی‌نین مدافعه ائتمه‌سی اگر بیر فاکت دیرسا، ملی حکومت‌دهن نئجه مدافعه ائتمک و نهایت بو حکومتی نئجه اؤز منافع‌ی اوغروندا قوریان وئرمه‌سی داها مهم بیر فاکت‌دیر. بو دؤرده آما ژئوپلیتیکا‌دا تعیین ائدیجی فاکتور ایده‌ئولوژی‌ایدی. فارس تهران حکومتی، تورکیه و اسرائیل، عرب دنیاسی‌نین بیر حیصه‌سی و غربی آوروپا، جنوبی آفریقا، ژنرال ساویمی، افغانستان مجاهدلری و سایر، آمریکانین باشچی لیغی آلتینداسوئت بلوکونا قارشی دورموشدولار. یعنی مسلمان‌لار، یهودیلر، مسیحی غرب، تورکلر، یونانلی‌لار، عرب‌لر، فارس‌لار و باشقا قوه‌لر بیر جبهه‌ده دورموشدولار. ماراخلی بودور کی همین دؤورده قارشی جبهه‌ده دوران‌لارین آراسیندا همین‌المنت‌لری گؤرمک اولاردی. برلین دیواری‌نین ییخیلماسیندا سیمولیزه اولان ده‌گیشیک‌لیکلر بوتون بو ترکیب‌لری آلت‌اوست ائتدی. تهران ایله موسقوآ بیرلرینه یاخینلاشدیلار. آروپانین سویوخ محاربه‌ده غالب گلمیش غربی یاریسی اؤز شرقلی قونشولارینا یی‌یه چیخماغا باشلادی. آمریکا ایله آروپانین باغلاری ضعیف‌له‌دی. افغانستان کاپیتالست دنیاسی‌نین کمونیسمه قارشی اوزانمیش آلی اولماق استاتوسون‌آلدن وئریب، اسلام عالمی‌نین بیر حیصه‌سینه چه‌وریلدی و سایر. دئمه‌لی دنیا‌داکسگین بیر ایده‌ئولوژی قارشی دورما آرادان گئدیر و داها هئج باشقا فاکتور تک‌باشینا دنیانی ایکی یا نئچه بلوکا بؤلمه‌یه قادر اولما بیلیمیر. طبیعی دیرکی دنیانین ایکی مهم بلوکا بؤلونمه‌سی ده هئج بیر طبیعت قانونو دئیل دیر و اولما بیلرکی داها یاخین بیر گله‌جک‌ده بئله بیر بلوک‌لاشمانین شاهده‌ی اولما بیلیمه‌دیک.

ایده‌ئولوژی‌نین اهمیتی‌نین آزالدیغی بیر حالدا، اکونومی، دین، تاریخی مناسبت‌لر، «ایرق» و سایر عامل‌لر اونون اوتوزدوغو یئرلرین بوشلوغونو دولدورماغا باشلادیلار. مثال اوچون روسیه ایده‌ئولوژی‌نین آن مهم فاکتور اولدوغو دوران‌داکی مناسبت‌لردهن فرقلی اولراق ایندی غرب‌له دینی یاخین‌لیق، ارمنستان‌لا تاریخی مناسبت‌لر و ایران‌لا «ایرق» (آریا ایرقی) و آنتی تورک‌لیک فاکتورلاری اساسیندا یاخین مناسبت‌لر یارادیر. ارمنستان اؤز نوبه‌سینده ایران‌لا آنتی تورک‌لیک و آریا ایرقی و غرب‌ایله مسیحیت دینی فاکتورلاری اساسیندا یاخین‌لاشیر. گؤرونورکی ایده‌ئولوژی‌داها دنیانی ایکی یئره بؤلن فاکتور کیمی، اؤز مونوپولونو ایتیرمیش دیر.

۴- آذربایجان دنیا سیاسی خریطه‌سینده،

بو اساس‌دا گوره‌ک آذربایجان کیم‌لره یاخین و کیم‌لردهن اوزاق دیر. اولجه قید ائدیم کی جنوبی آذربایجان دنیا سیاستی صحنه‌سینده مستقل حقوقو حضورو یوخدور. بونا گؤره‌ده جنوبی آذربایجان دنیا و بؤلگه‌نین ژئوپلیتیک خریطه‌سینده یئرلشدیرمک ممکن دئیل دیر. آما منجه اگر بیز مستقل آذربایجان جمهوریت‌ینی بو خریطه‌ده یئرلشدیرسک، اوندا

آذربایجان ۲۰۰۰

جنوبی آذربایجانین بو خریطه سینده کی یثری حاقیندادا معین تصور صاحبی اولابیلرلیک. چونکی آذربایجانین ایکی تایی نین آراسیندا هر بیر فرق اولسادا، بیر باخیمدان چوخ اوخشار بیر وضعیتده دیرلر: بو ایکی حیصه دوستلار و دشمنلر باخیمیندان مشترک بیر وضعیتده دیرلر. آشاغی نین دوستو، یوخاری نین دادوستودور و دشمن باخیمیندان دا هابئله.

شمالی آذربایجانین بؤلگه ده یاخین دوستلاری ترکیه و خزرین شرقینده تورک دؤلتلری دیرلر. سونرا «قوام» مقالیه سی چرچیوه سینده کی متحدلری گرجستان، اوکراین، مالداویا دیر. اوزاقلاردا آمریکا، انگلتره، ناتو و بیر سیرا غرب دؤلتلری ده آذربایجان لا مثبت مناسبتلر یارادیب ساخالماغی اؤز خیرلرینه گؤرورلر. همین مناسبتلر عین حالدا آذربایجانین استقلالیتینی قوروماق و اؤلکه یه دنیاخریطه سینده دگرلی بیر یثر قازانماسی اوچون اهمیتلی دیر. بو ارادا روسیه و اونون آلالتی لاری اولان ارمنستان و ایران، آذربایجانا قارشى سویوق و منفی مناسبت بسله بیرلر. باشقا طرفده یونان، کیمی آنتی تورک دؤولتلرده آذربایجانا قارشى لایقلى بیر مناسبت آپارمیرلار. بؤلگه ده نین بیر آز اوزاقلاشدیقجا اؤلکه لرین آذربایجانا قارشى توتدوقلاری موضع لرین ایستی-سویوق لوغونون، ترکیه یه قارشى توتدوقلاری موقع لرین نین تابعی اولدوغو حس اولونورکی، بودا چوخ طبیعی دیر. سوریه، افغانستانین تاجیکلری و هندوستانی بیر طرفه، پاکستان، افغانستانین پشتونلاری و عربستان و بیر سیرا باشقادؤلتلری اویری طرفه گؤرمک ممکن دیر.

هله ده اؤزموزو مستقل آذربایجان جمهوریتی نین خارجی مناسبتلری زمینینده ساخالماق شرطیه دئمک اولارکی بو ژئوپلیتیک مئیداندا اوینایب-اویناماق اختیاری دئیل دیر. آذربایجانین دشمنلری اونون استقلالیتینی محو ائتمک ایستیرلر. ایندی آذربایجاندا اؤز دوستلاری و تجاری شریکلرینی ائله سئچمه لی دیرکی بوتهلکه لی مئیداندا تک قالماسین. سون ایللرده آذربایجان اؤز استراتژیک منافعینی قوروماق اوچون آیدین بیر سیاست گؤتوروب و بوگونه کیمی بو گنج رسپوبلیکانین آنبؤیوک نائیلیت لری بو ساحه ده اولموش دور.

۵- گونئی آذربایجان ژئوپلیتیک مناسبتلرده،

گونئی آذربایجانا قاییتدیقدان ژئوپلیتیک مسئله لر ظاهرده بوگون تکجه گله جک ده کی ممکن سناریولارین پتانسیل شانسلارینا تأثیر قویا بیلر. امما مسئله بوردا دیرکی اوغلان ائوینده ساکتلیک حس اولونسادا، دشمن ائوینده بیزیم یاسیمیز احاضیرلانیملار. ایوان قروزنی دان بوگونه کیمی بیزیم یثر اوزوندهن محو اولماغیمیز اچالیشان روس «قارداشلار» اؤز ژئوپلیتیک باغلاشمالاریندا بیزی اونودمورلار؛ اوسته لیک هردهم بو حاقدان اچیق دانیشماق داندا چکینمیرلر.

بوگون بؤلگه ده موهوم آریا ایرقی نه باغلی لیق اساسیندا بیر بلوکین یارانماسینا شاهد اولماق اولار. روسیه چالیشیرکی ارمنی لر، صربلر و یونانلی لاردان علاوه فارس لار، شاه مسعود افغانین قوه لرینی و تاجیکلری ده اؤزیله بیر آنتی تورک بلوکا جذب ائتسین.

آذربایجان ۲۰۰۰

الکساندر فومنکو پوئولوگ/سیاست‌شناس و روسیہ‌نین یازیچی‌لار اتقاقی‌نین کاتبی «موسقوآستهران محوری بیر سیاسی واقعیت کیمی» ادلی مقاله‌ده روسیہ‌نین، تهران‌لا بیر ژئوپولیتیک اتحادا آگیرمک عزمی‌نین سبب‌لرینی بئله ایضاح ائدیر:

«ایران تاریخی باخیم‌دان شهبه‌سیز تک آریا ایرق‌لی فارس‌لارین یوخ، بلکه نئچه‌مملتی امپریا اولکە‌سی دیر. بونا گۆرده روسیہ‌نین چتین‌لیکلرینی و روسیہ‌یکه بیرگه ژئوپولیتیک منافع صاحبی اولماسینی یاخشی آنالیر»

بو سطرلرین مؤلفی ایرانین بو منافع آنالادیغینی ادعا ائدیر. اؤنجه دقت ائتمک لازم دیرکی بو منافع یازان طرف یعنی روسیہ اؤز آنالیر. آما ایرانین بو منافع آنالادیغی‌نی الکساندر فومنکوون ادعاسیندان یوخ، بلکه اونون بو سؤزلرینی اؤزوندە احتو ائدەن مقاله‌نین ایرانین خارجی ایشلر ناظرلی‌یی‌نین رسمی اورقانین دا چاپ اولماسیندان آنلاماق اولار. مقاله همین ناظرلی‌یین «فصلنامه مطالعات آسیای مرکزی و قفقاز» ادلی اورقانی‌نین ۶-جی ایل، ۳-جی دؤوره، ۱۹-جی نؤمره‌سینده چاپ اولموش دور. بوموسقوآستهران آراسیندا ژئوپولیتیک آنالاشمانین باشقا تفضیلاتی افغانستانین تاجیک‌لری‌نین واسطه‌سیله ایرانی تاجیکستانا وصل ائدیپ، بؤلگه‌ده بیر فارسستان یارادماق دیر.

فومنکو بوردا البته باشقا تیپلی بیر ژئوپولیتیکادان دانیشیر: روسیہ‌ایله ایرانین غیر آریالی وطنداشلارینا قارشى یؤنلیمیش بیر بلوک. ۱۹۰۹-دا، ایران ارتجاع‌سی آذربایجان مشروطه‌چی‌لری‌نین مقاومت‌لرینی روس سالدات‌لاری‌نین گوج‌ایله سیندیردی. اوزامان بیر دؤلت‌ین اؤز وطنداشلارینا قارشى خارجی قوه‌لر‌دهن استفاده ائتمه‌سینی لنین‌بیر بؤیوک اسکاندال آدلاندیردی. بوگون ائله‌بیل همان احوال روحیه یئرینده دیر. آممادی‌یه‌سن تک ایران ارتجاع‌سی یوخ، هم‌ده روس شوونیزمی اؤز غیر آریالی وطنداشلارینا قارشى تودوغو سیاست‌ده، اؤزنه متحد آختاریر، اؤزوده ژئوپولیتیک‌یندهن!

بئله‌لیک‌له جنوبی آذربایجان دنیا صحنه‌سینده مستقل حقوقو استاتوسو اولمادان، اؤزونه قارشى بیر ژئوپولیتیک اتحادین یؤنلمه‌سینه شاهد دیر. باشقا طرف‌دهن شمالی آذربایجان‌داکی مستقل جمهوریت‌ین خارجی و استراتژیک مناسبت‌لری‌ده جنوبی آذربایجان اوچون اهمیت‌سیز دئیل دیر.

صحبت‌ین بو بؤلمه‌سی‌نی بئله خلاصه ائتمک اولار: دنیا‌دا بیر طرف‌دهن «ملی دؤولت» لبرحان‌دا دیرلار و آشاغی و یوخاری اورقان‌لارین خیرینه اؤز اقتدار‌لاری‌نین ضعیف‌لنمه‌سینه بویون ایمه‌یه مجبور دیرلار. «ملی دؤولت» لری‌ن ضعیف‌لنمه‌سی اؤزمدنی هویت‌لرینی بو دؤولت‌لرین یارانماسی و محکم‌لنمه‌سی‌نه اختیارلی یا جنوبی آذربایجان کیمی اختیار‌سیز قوربان و ئرمیش ملت‌لرین خیرینه دیر. باشقا طرف‌دهن بؤلگه‌ده روسیہ‌نین رهبرلیگی آلتیندا آریاپرست و آنتی تورک بیر بلوک یارانمیش دیر. بوبلوک آشکار جاسینا هم بؤلگه‌نین مستقل تورک دؤولت‌لرینه و هم جنوبی آذربایجان کیمی باشقا دؤولت‌لرین ترکیب‌ینده اولان تورک ملت‌لرینه قارشى یؤنلدیلیمیشدیر.

۶- ایران تورک‌لرینه حاکم اولان سیاسی سیستم‌ین مشروعیت‌مسئله‌لری،

آذربایجان ۲۰۰۰

جنوبی آذربایجان تاریخی و طالعی ایله باغلی من اؤنجه بیزه حاکم اولان سیاسی سیستمین مشروعیت مسئله سینیه توخونماق ایستیره م. ادعا اولونورکی گویا حاضرکی شوونیستی سیستم ایران خالق لاری نین اوزون مدتلی مشارکتی نتیجه سینده یارانماش دیر. بو ادعا سیاسی سیستم لرین، بیر فرمان لا و بیر گونده تام ماهیت لرینی ده ییشدیرمک قابلیت ینه گؤز یومور. یعنی حتی تاریخ بویو تورکلرین ایران حاکم لری اولدوغو فاکتی و یا حتی بوگون یادلارین قوللوغوندا اولان تورکلرین تهران حاکمیتی سیرالاریندا حضورو، بیزیم حاضرکی سیستمین یارنماسیندا رگی میزین اهمیت لی اولدوغونا، بیر ثبوت کیمی سانیا بیلیمز.

ایران تورکلری اؤتن ۸۰ ایلی مشروطه انقلابی نین اوغورسوزلوقی و بو مغلوبیتین آردینجا ماهیت جه آنتی تورک بیر رژیم کودتایله قاجار سلاله سی نین ۱۴۰ ایل لیک اقتدارینا سون قویماق لا باشلا دیلار. کودتا رژیم ماهیت جه آنتی تورک اولدوغونا باخمی اراق، ایراندا «ملی» دؤولتین فورمالاشماسی کیمی معرفی اولونور. ۱۲۹۹ جی ایلی کودتاسی ایله تاج و تختی غصب ائتمیش رژیم، ۳۳ ایل سونرا همان تاج و تختی قوروماق اوچون بیرداها کودتا ائتمه لی اولور و ۱۳۵۷ جی ایله فضاحت له کناراقویولور. آذربایجان مشروطه انقلابی نین سونلارینا قدهر ممالک محروسه ایران آدلانان اؤلکه نین بیر حیصه سی کیمی یاشاییردی. ممالک محروسه ایران اصلینده ایران دادؤولتین سنتی فدرال استروکتورونون آدی ایدی. دوغورودر کی آذربایجان سؤزون ظاهری معناسیندا خارجی قوشون طرفینده اشغال اولمادی. آما گؤره سن آذربایجانا قارشی دیوان توتوموش بیر آنتی تورک تهران رژیمین مشروعیتی واردیر؟ گؤره سن ایاستی فدراتیو سیستمی بیخیب اونون یئرینه شوونیستی کودتا رژیمین دیکتاتورلورلورغوندا دوغان بیر رژیم ده مشروعیت گؤرمک اولارمی؟ بو سوآلین جاوابی منفی دیر. پهلوی رژیمین آذربایجانا حاکمیتی و اونون داوامی بیر سیرا سببلره گؤره حقوقو باخیمدان اعتبار سیز دیر و اشغالچی حاکمیت کیمی گؤرونمه لی دیر. بو مدعانیه آشاغیداکی سببلر ایضاح ائده بیلرلر:

۱- ۱۹۰۹ جی ایلین آپریل آیی نین ۲۹ یندا چار روسیه نین قوشونو آذربایجان مشروطه حرکتی نی قان ایچینده بوغدو و بونولا خارجی بیر دؤولت آذربایجانین تهران استبدادینا قارشی قهرمان لیق لارلا آپاردیغی مبارزه نین نتیجه لرینده محروم ائدیپ، سونراکی حادثه لره زمین یاراتدی.

۲- انگلستان استعماری نین هر طرفلی پلانلاری و اونلارین بختیاری نوکرلری، هابئله همین دؤولته باغلی اولان فرامواسونری تشکیلاتی نین مباشرلی یی ایله، آذربایجان مشروطه قوشونونو خائن جه سینه تهرانا دعوت اولدی. آذربایجان مشروطه قوشونو داشناک لار و مرتجع بختیاری سلاحلی لاری واسطه سیله خلع سلاح اولوب، ستارخانین یارانماق و اؤلدورولمه سی پلانی حیاتا کئچیریلدی. بو خیانت و جنایت آذربایجان مشروطه انقلابینداکی رگینا لایق اولان حقلردهن محروم قالماسینا باعث اولدو. بو حادثه لری بریتانیانین سفارشی ایله، ارمنی داشناک لارلا مرتجع و انگلیس پرست بختیاری قوه لرین آذربایجانا قارشی مشترک کودتاسی آدلاندیرماق اولار. بو حاقدا محکم سندلر جناب دوکتور صدرالاشرفی نین آراشدیرمالاری نین نتیجه سی کیمی تریبون دا چاپ اولماق دیر.

آذربایجان ۲۰۰۰

۳- ۱۹۱۹ جی ایله انگلستان لایقلاقلان مقاله یوخاریداکی کودتاین محصولونو گؤتورمک قصدی کیمی قیمت لندیرلمه لی دیر. شیخ محمد خیابانی نین رهبرلی یی آلتیندا باش وئره ن آذربایجان دمورات لاری نین یاراتدیقلاری آزادیستان بو مقاله نین وسایر خیانت لرین قارشی سیندا باش وئردی.

۴- ۱۲۹۹ جی ایلین اسفند آیی نین ۲۹-یندا انگلتره نین ایرانداکی کودتاسی تمامیله غیر قانونی ایدی.

۵- آذربایجان دموراتلاری نین یاراتدیقلاری «آزادیستان» آ قارشی آذربایجانا قوشون یول لاییب و بو حرکاتی سلاحلی قوه گوجو ایله داغیتماق، آشکار جاسینا خارجی بیر قوه و نین دستور و ایله باش وئردی و غیر قانونی ایدی. آذربایجانا قارشی بو باسقی آذربایجاندا مشروطه حرکاتی نین دوامی نی محو ائتمه یی نظرده آلیردی.

۶- ۱۳۰۴ جی ایله قاجارلارین تاج و تختین رضاخانا وئرمک، مشروطه انقلابی نین محصولو اولان اساسی قانونو بو حاقداه ییشدیرمک غیر قانونی بیر عمل ایدی.

۷- همین ایلدرده اساسی قانوندا یازیلما سی لازم گؤرونمه یین «رسمی دیل» حاقیندا دؤولت فرمانی و اونونلا فارس دیلینی رسمی و سایر دیللری غیر رسمی اعلان ائتمک تمامیله غیر قانونی بیر ایش ایدی و ایراندا قدرت استروکتوروندا اولان توازی فارسلارین خیرینه رادیکال بیر شکیلده ده ییشدی.

۸- رضاخان ایراندان قاچاندان سونرا مشروطه حرکاتی نین رهبرلی آذربایجاندا ملی حکومت یاراتدیقلار. بو حکومت روسلارلا تبا نی ائتمک نتیجه سینده آمریکا وانگلیسین مستقیم کؤمک لریکه قان ایچینده بوغولدو. تهران قوشونلاری نین آذربایجانا ائتدیقلری بو باسقی نی دا خارجی یعنی شوروی قوه لرینه قارشی عملیات سایماق اولماز. چونکی اولار ۵ آی قابق آذربایجاننی ترک ائتمیش دیلر و آذربایجان نماینده لر ایله تهران آراسیندا رسمی مقاله لر اساسیندا، آذربایجانین ملی حکومتی نین قانونو استاتوسونو تهران رژیمیه ده قبول ائتمیش ایدی و دو قتور سلام الله جاوید ملی حکومت له آله اولونموش راضی لاشمالار نتیجه سینده، یئرلی اقتدارین باشچی سی معین اولموشدو.

۹- ۱۳۵۸ جی ایله آذربایجاندا خلق مسلمان حرکتیه ده مرکزی حاکمیت طرفینده قان ایچینده بوغولدو. بو حرکت ده خلق مسلمان حزبی نین رهبرلی یی نین ایسته ییب ایسته مه دی یینده ن آسیلی اولما یارق، تمامیله آذربایجان مدنیتی نین قورونوب ساخلانیلماسی باشدا گلن شعار ایدی. ماراخلی دیرکی همان آی لاردا تهران رژیمیه نین ۲ باشقا قوشون کشلی گی کوردلر و ترکمن صحرا تورکلری نه قارشی ایدی.

۱۰- ۱۳۷۴ جی ایلین اسفند آیی نین ۱۸-ینده تبریزده کئچیریلن ایران اسلامی شورامجلسی نین ۵ جی دؤره سی اوچون کئچیریلن سئچگی لرده دو قتور محمود علی چهرگانی مقدم دؤولتی آمارا گؤره ۱۰۴ مین ۲۷۹ سس/رای گتیردی. دو قتور چهرگانی بوسئچگی لرده آذربایجان اکونومیاسی نین چیچک لئمه سی و آذربایجان دیل و مدنیتی نین قورونوب ساخلانیلماسی شعارلاریله اشتراک ائتمیشدی. دو قتور چهرگانی بوسئچگی لرده ۹۳ کاندید آراسیندا ۵ جی یئری توتوب

آذربایجان ۲۰۰۰

و ایکنجی دؤرین سئچگی لرینده اشتراک ائتمک حاقی قازانمیشدی. آما فروردین آیی نین ۳۰-سیندا دولت اؤزباشینادوقتور چهرگانی نین خبری اولمادان اونون گویا سئچگی لرده اشتراک ائتمک ده امتناع ائتمه سینی اعلان ائدیر. بوغماق اوچون هر بیر نظامی اشغال دان آرتیق امکان یارادیر. بئله لیکله بوگونکو دؤولت استروکتورونون یارانماسیندا آذربایجان اؤز سوزونو دئمه یه هئچ زامان امکان تاپمامیشدی و بوگون بو اصول اداره نین آذربایجان اوچون هئچ بیر مشروعیتی یوخودور. مسئله بودورکی آذربایجان ۸۰ ایل عرضینده دموکراتیک سئچگی لر و آچیق دیسکوسیا لار یئرینه نظامی باسقی لار، قتل عام لار و قورخوایله اونا معیت اولموش مقدراته بویون آیمک مجبوریتینده قالمیش دیر. ۸۰ ایل ترور و جنایت قوربانلی اولماق نتیجه سینده آذربایجان بؤیوک ایتگی لره معروض قالمیش و اؤز ملی فکری ضیالی لیق / آیدین لیق و ملی فکری انکشاف ائتمک ایشینده گئری قالمیش دیر. ۸۰ ایل تضییق و وحشت رژیم نتیجه سینده آذربایجان بیر زندانی یه بنزه بیر کی اشکنجه لر و دوستاق دا قالماق اونا یئنی بیر شخصیت وئریر. آزادلیق، حیات، اولوم، ایده آل، عائله و باشقا بئله هر شئی اونون اوچون یئنی بیر آنلام تاپیر. سوآل بودور آیا بو دوستاق داکی عذاب لار گؤرموش انسانین اؤز طالع و ایده آلینا دقت و حساس لیغی آزالان بیر حالدا، اونون دوستاق دان قاباخکی مبارزه سی و ایده آل لارینی رد ائدیب، اونون زندانی اولماسینی توجیه ائتمل اولار؟ آیا ۸۰ ایل عرضینده کیچیک و بؤیوک نظامی باسقی لار و پسیکولوژیک محاربه لرین قوربانلی اولان آذربایجانین بوگون وولکان کیمی پوسکوروب اونا حاکم اولان نظمی آلت-اوست ائتمه مه سینی بو ظولمه تسلیم وراضی اولماق کیمی آنلاماق اولارمی؟

۷- جنوبی آذربایجان و ۲۰-جی عصرین سونونداکی بحران لار،

۲۰-جی عصر آذربایجان اوچون، دشمن خیانت لرله باشلانیدی. بو عصرین سونوندا «ملی دؤولت» استروکتور لاری آوروپا و سایر دنیا دا بحران ایچینده دیر. ایران دا بو عمومی بحران دان علاوه ۲ مهم ایده ئولوژی بحرانلی و بیر مشروعیت بحرانلی دا حاکم دیر. دنیا دا اولدوغو کیمی ایراندادا سول ایده ئولوژی سی داها نجات یولو کیمی مطرح دئیل دیر. عین حالدا آریا پرست لیکله شریک لشمیش حاکم دینی ایده ئولوژی ده نده بیر فرج حاصل اولماق آچیق بیر فاکتور دور. ماراخلی دیر ایران بو باخیمدان چوخ اؤزونه مخصوص بیر اولکده دیر. یعنی دینی ایده ئولوژی، هم سول چی لیق و هم آریاچی لیق نجات یولونون مشعلی و نجات ایده ئولوژی سینه شریک اولماسی بو ایرق چی / راسیست محاربه سینده سونرا آریاچی لیقین اسلام دؤولتی نین ایده ئولوژی سینه شریک اولماسی بو ایرق چی / راسیست ایده ئولوژی نی آلت راتیو معنوی بایراق اولماق شانسی نی چوخ آزالندی. داها آریا پرست لیک حاکم ایده ئولوژی نین آلت راتیوی یوخ اونون شریکی ایدی. باشقا طرفه دن فارس دیلی و مدنیتی نین مونوپولو اساسیندا قورولموش دؤولت سیستمینین مشروعیت مسئله سی بحران یارادیر. هم اوپوزیسیون و هم حاکمیت دایره لری هر هسی اؤز مؤوقع لرینده بو مشروعیتین اساس لارینی آختاریب تاپماغا و گؤسترمه یه جان آتیرلار. داخلده رژیم و مستقل قوه لر و خارج ده مختلف رنگ لره بزه نمیش اوپوزیسیون ایراندایلی مسئله نین اولماسی نی بئله نفی ائتمک و یا بو مسئله ده ن دانشانلاری هده له مکله مشغول دیرلار. اشاره اولونان ۳ بحرانین شدتینی اولچمک اوچون گره ک بو بحرانلاری داها اؤنجه چرخ ائدیلن «ملی دؤولت» بحرانلی زمینه سینده گؤرونسون. ایراندایلی، آریا پرست لیک و فارس چی لیق و همیشه بو ایکی مرتجع ایده ئولوژی نین آلت راتیوی کیمی جاوان لار و ضیالی لاری اؤزونه جذب ائتمیش سول چی لیق هراوچی هم بیر

آذربایجان ۲۰۰۰

دۇردە، برى بىيرى نىن يانيندا اوزو قبله يه اوزانيب لار و هم اونلارين بو حال زارلارى دنيا دا حاكم اولان «ملى دۇولت» ايدەسى نىن چالما وورمايا دوشدويو ايل لره تصادف ائدير.

۸- ايراندا مادى و معنوى وضعيت،

مسئله نى كنكرت لشديريب، سادج لشديرسك بئله دئمك اولاركى استعمارين آلدە قايرما تهران دۇولت ينين چيراغينا ييغيلان رنگ برنگ دين، ديل، مدنيت، پسيكولوژى، انكشاف دره جەسى و ساير كاركترلر صاحبي اولان لار ملت لرين زورگو جوايله بير بايراق آلتيندا ساخيلماسى گونده ن گونه معناسيزلاشير و اوز دوامى اوچون داها آرتيق درجه ده زور و بوش تبليغاتا محتاج اولور. بۇلگه ده فارس المتى غالب اولان هر اوچ دۇولت ايران، افغانستان و تاجيكستان آغير بحرانلار ايشينده ديرلر. ايران اهالى سى نىن ايشله تامين اولان حيصه سى جمعى ۲۴ فايض دير و بو باخيمدان ۵۵ «اسلام اؤلكه لرى كنفرانسى» عضولرى آراسيندا ايران ۵۴ جى يئر ده دير. بو رقم بنگلادش و موزامبيك ده ايراندا كيندان آزي ۲ قات بوخارى دير: ترتيب له ۴۹ و ۵۳ فايض! نفت ساتيشيندان گلن گليرين پادشاه دۇرى نىن هر آدم باشى ايلده ۸۵۰ دلاردان، ايكي ايل بوندان قاباخ ۱۱۰ دلار آ يئنيب و صفره دوغرو سقوط ائتمكده دير. حاضركى تندنس دوام ائدير سه آقازاده نىن دئدى يينه گۆره نئچه ايل سونر ايراندا چيخان نفت تكجه داخل مى مصرفى اؤده ييب، خارجه ساتماغا بير نفت قالماي جاغ!

علم و مدنيت باخيميندان ايراندا حاكم اولان وضعيت، اقتصاديات دا كيندان ياخشى دئيل. دنيا نىن علمى ژورنال لاريندا ايراندان چاپ اولان هر بير مقاله قارشى سيندا، «عرب بترلميش اميرليك لرينده ن» ۱۰ و سعوديه عربستان يندان ۱۸ مقاله چاپ اولور. هر مين نفر اوچون چاپ اولان غازنى مصرده ۶۴ نسخه، سنگاپوردا ۳۶۴ نسخه و ايراندا ۱۸ نسخه دير. يازى و چاپ اولان كاغاذ ايلده هر مين اردن لى اوچون ۹ تن و ايراندا ۳/۴ تن دير. ايرانين عمومى كتابخانالاريندا ۷/۴ مليون جلد كتاب اولدوغو حالدا بو رقم آذربايجان جمهوريت ينده ۴۰ مليون و قازاقستان دا ۱۰۴ مليون دير.

ايراندا بو بحراني آرادان قالديرماق اوچون روسى نىن آتە يينده ن ياييشماق مهم بير تدبير كيمى گؤرونور. اگر نظردە آلساق كى اتيوپى و اونون كيمى اؤلكه لر دنيا نىن و خصوصيله شوروى نىن دوز واختيندا نه دره جە ده موسقو و ايا باغلى ايديلار و نتىكجه سى نه اولدو، اونا ايران دۇولتى نىن كرملين ساققا خاناسينا دخيل باغلاماسيني، بوغولانانين، باتان گمى دن امداد اومماسى كيمى گؤرونور. بوتون بو آغر مادى و جمعيت ده يوخاريدا شرح ائديلن بحران لار لار بيرليك ده داها دا تلاطم لى بير منظره نى ترسيم ائدير.

۹- خلاصه

يوخاريدا كى بحران لار آ دوچار اولان هر بير دۇولت ين، باتديغى وضعيت ده ن نجات تاپماق اوچون، وطن داش لارى نىن فدكار ليغى و گلجه يه اينامى اولمادان صابا حا اميد ائتمه سى نى تكجه اونون ساده لؤوح لى يينه بير ثبوت سايماق اولاييلر. بوردا قدرت ده اوتوران لارين كلاسيك بير پروبلمى ايراندا دۇولت استروكتورونو حتمى زوال دان نجات تاپماسينا قارشى

آذربایجان ۲۰۰۰

عمل اندیر. بو کلاسیک پروبلم، قدرتین کوراندیجی و کار اندیجی خاصیتی دیر. مادام کی بیری حاکمیت دیر، اؤز
ضعفی نی گؤرمه یه گؤزی اولمور، اونا قارشی اولان تنقیدلری ائشیدمه یه قولاغی. اونلار تکجه ایش، ایشده ن
کئچنده ن سونرا آییلیب، اوی وای اولن منیم ایمیشم! ده بیرلر. یقین کی محمدرضانین پیام انقلاب شما را شنیده ام، چیخیشی
یادیزدا دیر. بوگون بیزی محو ائتمک ایسته ین لر ایران تورک لری نین اونلاراً حاکم اولان سیستم حاقیندا فکرلری و
ایرانین ایچینده چوبالادیغی بحران لارین ماهیتی و درین لی یی حاقدا اوبیکتیو بیر فکره چاتماق قابلیت ینده ن
محروم دیرلار.